

SZ 99

⑦

SZVERCSAK Julia

A kisinyovi látogatás elmarad...

(Szépirodalmi jellegű visszaemlékezés Domkogyháza felszabadulásáról. Pályamunka.)

Felzabadosási pályázat.

A pályamű címe:

A kirinyai látogatás elmaradt,

A pályázó neve:

Szekerácz Julián

Iakolai végzettsége:

agyművelő.

Születési éve:

1912.

HELYTÖRTÉNET 300.

Kora: 27.

Foglalkozása:

Gimn. tanár

Lakcím:

Mezőkovácsháza, Arpád u. 263.

Ez a pályamű a mezőkovácsházi járás helytörténeti pályázatán vett részt. A járási bírálóbizottság a pályaművet . . . Ft díjjal jutalmazta.

A kisinyovi látogatás olaszrod...

Es a nap is ugy kezdődött, mint a többi 1944. szeptemberében. Nem herangostak, a falu lakói bönán, kétségbeesve álltak az utóakón; hallgatták a különféle rémtörténeteket, és várták, hogy mi lesz velük, mit hoz az a mai nap számukra. Jót-e, vagy rosszat?

A lábak előtt kis csomagok heverték, a legfontosabb dolgokkal, amiket az esetleges menekülés során a rémült emberek magukkal vihetnek.

Ast mindenki tudta, hogy a határon túli bombázások robusa, ágyuk dübörgése a szovjet csapatok, a frontvonal közeledését jelenti.

Sokan, a bölcsesbbek az öregek közül igyekeztek megnyugtanni az eszanyokat, hogy ne féljenek, ne menjenek sehova. Az oroszok nem bántják a lakosságot; a nőket, gyerekeket különösen nem.

Igen. De ki hiszi ezt el? Hiszen van igazság is a száj-ról-szájra terjedő hírekben.

- Maguknak, öregeknek könnyű, szólt az egyik nő, aki gyereket segítséghez szoritva hallgatott eddig. Mi ellenségei vagyunk az oroszoknak. Ki véd meg engem, hisz itt vagyok teljesen kiszolgáltatva a kinfiszsnal; az uram pedig, ha él még szegény, valshol, nagyon messze harcol.

Ismerjük őket még az első háborúból, szólt meg ismét

Ózódi Matyi bácsi. De, hogy még jobban igazolja magát, olyan dolgokról is említést tett, amelyekről ebben a világ-disztribúcióban jobb lett volna hallgatnia.

Ha jól emlékszem, folytatta: a múlt hétvége pénteken este a moszkvai rádió magyarokhoz intézett felhívásában a következőket mondta:

"Magyar Tentvérek! Ne higgyetek a németeknek! A múlt háborúban is becsaptak benneteket. Ne veressétek szét hátsókat! Tegyétek le a fegyvert!"

Est a műsort Nagyverjason, Matuz kocsmároséknál hallgattam végig. A múlt csütörtökön ugyanis átugrottunk a cimborámmal 2 kiló sóért és élesztőért.

Míg Matyi bácsi mesélt, igyekezőn lekötni falubeli társainak figyelmét, feloldani félelmét, valakinek eszébe jutott, hogy meg kellene nézni a Levante utcáikat. Vajon maradt-e életben valaki közülük a nagy csetepaté után. A mezei magyar katonák ugyanis két napig lötték est az utcát a battonyai utról: gondolván, hogy benn vannak már a muszkák. Így az említett utcában valóban sok házat földig romboltek. A megrémült emberek bunkerokba hunódtak: én vártam, hogy megszűnjék az ostrom. Nem is tudták, hogy az "övéik", a magyarok, vagy a felszabadítók ostromló golyóinak, ágyusásainak süvítése sugott el a fejük felett. Két nap, két éjjel közelükben volt a halál.

A harmadik nap reggelén senki nem hitt a hirtelen támadt csendnek. Újabb vihar előjelét sejtették, - csak pihen a halál, vélték.- Nem tudtak különbséget tenni, hogy az csend már valóban a vihar utáni, igazi - vagy hamis, a újabb félelmetes sűrűség követi.

Az ostromot átélő utca lakói ezen a harmadik, csendes napon előssivárogtak. Ekkor délután, nem is tudni, szerda volt-e vagy csütörtök, a szovjet egységek elfoglalták a falut. Még a legfőbbek is kimerésskedtek a kerti bunkerok-

ből, - félelmüket legyőzte a kíváncsiság, és élelkeskedés -, a sárba és utóán voltak.

As a három ember is, skiről a továbbiakban írok, a leve-
te utas lakói közül valók. Éspedig a szétlőtt házak egyikének
tulajdonosai. As spe, soys és a kis szőcske, két éves kislány.
Ok is az utóán kötöttek ki. A szakadó eső ellenére sapka, ken-
dés nélkül, szánalmasan álltak, és ástak a kis családi fészek
renjei előtt. Nem tudták, hogy mines is kezdjenek. As szany
csak sirt, a férj pedig nyugtatgattal "Most már majd csak lesz
valahogy. A fontos az, hogy vége lett az öldöklésnek."

Ahogy így álldogáltak, mint hajdan, a bibliai család a
pusztában, egy szovjet jeep hirtelen fékezett, és megállt.
Fürge, cinos szovjet tiszt szállt ki a kocsiból, a egyenesen
a kis embercsoporthoz sietett. Valamit megyszórt, majd kér-
desett, természetesen oroszul. A válasz - ami meg sem szült-
hetett, nyelvismeret híján - elmaradt. A ketona aróán lát-
szott, hogy nem is vár már feleletet, csak nézett, nézett, míg
egyszer csak határtalan örömmel felkiáltott. Mihály! Tu is?
A családfő félrezen, az iges helyett egy másik, egy orosz
férfinevet mondott. Boriss! Igen. A két ember felismerte
egymást. Homássa fordították a szót. 1957-58-ban ugyanis
együtt szolgáltak Crajován, a román hadsereg I. számú nehé-
tüzérségénél. Boriss, a bessarábiai születésű orosz és Mihály,
a magyar származású sorkaton.

Est a csodával határos találkosást Magyarországon, a he-
tármenti faluban! Hisz 1958-ban az Összeforrt barátok a nehé-
két év után örökre búcsút vettek egymástól, nem remélván, hogy
még egyszer találkoshatnak ebben az életben.

Mindketten elmondták mindent, ami 6 év alatt történt éle-
tükben.

Mihály megözöült. Ine a családjai Más országba került, ide
Donbegyházra. A többit pedig, amit a háboru hozott, azt Bo-
riss azs is láthatta.

A katona rövid története következett. A leszerelés után, még 1938-ban sikerült bejutnia a Szovjetunióba a Szovjetunióba, szülővárosába, Kisinyovba. A németek gelád támadásakor önként jelentkezett frontra, így került a Vörös Hadseregbe.

A kis kitérő után visszasökkentek a jelenbe. Boriss két asszonyból részvét áradt, amint egykori bajtársának felelősgét, kerjén a kislánnyal, és a nekik háttérrel nyújtó romhalmast a ste.

Felajánlotta, hogy valami módon megpróbál segíteni. Is tud, építőanyagot szerez, és így meggyorsul a ház újjáépítése. Még is eszervezte, hogy egy hintó cserepet és téglát szállítsa Mihályóknak, az urenágtól.

Vaszilij, egy fiatal sorkatona, lehetett vagy tizenhét éves, szolgálatkészen fuvarozott a hintóval, szállította az építőanyagot. Farsang, a nagy sietség, gyorsaság során a kormány fele többször megsérült.

Boriss másnap felkereste ismerőseit. Hozott üres kosárral. A kislánynak kosárkát hozott, csokoládéval, Mihálynak katonadrágát, az asszonynak egy kötény almát, egy kilónyi kenyéret, teafüvet, cukrot. Kis ideig segített a házigazdának; fellet rakott, tapasztott. A feleség pedig asszonyal homokossal mészelt a nyers fellet, hogy minél hamarabb beköltözhessenek a lakásba. Ugyanis még mindig a kerti bunkerben laktak, a laknak in, a ház teljes helyreállításáig.

A kislány vidáman megajánlotta a csokoládét, jól összekentte magát, és állandóan ismételtetett néhány, Borissal tanult orosz szót. Russzki tovarisi! Ezt te hoztad nekem? Drazsutyszi! → A katona felfigyelt a kislányra, és mivel nagyon szeretett a gyerekeket, ölébe kapta a kis asszonyt, és csókolgatta, és újabb orosz kifejezéseket mondott neki.

A kislány kérés nélkül ismételtette sokat, természetesen küszködve. A katona azon szórakozott, hogy a magyarul is alig tudó gyerek mint mondogatta az idegen szavakat.

Ja nye ponfinsaju ... russzski tovaris...

A kislány tehetséges tanítványnak bizonyult, sőt olyanira megbarátkozott Borisszal, hogy a kasséjába került száraz mészalóval cirógatta, simogatta a katona bejussát, arcát. És minduntalan fújta az orosz kifejezéseket.

A vizit ideje lejárt. Borissnak távoznia kellett, várta a szolgálat. Mielőtt búcsút vett volna, Mihály megkérdezte tőle. Te Boriss! Meddig mentek?

- Remélem, megérem, hogy Berlinig, hangzott a határozott, férfias válasz. Saját szemmel szeretném látni, amint először a történelemben, igazságosan arat a halál, a kassája utolsóit szhint a fasiszus felett, a véglegeset. Meg aztán szerenádot szeretnék adni Hitlernek a Sztálin orgonával. S ha vége lesz a háborúnak, írok neked, a eljössz hozzánk; megnézni az anyémet, Kisinyovban. Megegyestünk?! JÓ? - JÓ. Mondta Mihály elcsukló hangon.

Boriss hirtelen megfordult, a elrohant. Az utcáról még visszakialtott. Mihail! Tehát Kisinyovban...!

A kedves szovjet tiszt nem jött többé, egységével még azon az éjszakán elvonultak. Űsték a fasisztákat, egészen Germéniáig.

A történet szereplői közül már csak az anya és a lány élnék.

Borissat még Berlin előtt egy repess halálra sebeste.

Nem sikerült meglátnia, hogyan arat igazságosan a halál, a
mialt mondja ki végző ítéletét a fasismus felett. S nem is
"énekelhetett" abban a körben sem, amely a Szálasi- or-
goná serege kíséretében szerenádot adott a Führernek.

Mihályt később, a tevékeny békeidőben ragadta el a ha-
lál szerettei köréből.

Igy a kisinyovi látogatás elmaradt.

Innesvár János

